

KONFERENSIYALAR UZ

ANJUMANLAR PLATFORMASI

**V RESPUBLIKA ILMIY-
AMALIY KONFERENSIYASI**

**YANGI DAVR ILM-
FANI: INSON UCHUN
INNOVATION G'OYA
VA YECHIMLAR**

IYUL, 2025

ELEKTRON NASHR:

<https://konferensiyalar.uz>

YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR

**V RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYASI MATERIALLARI**

2025-yil, iyul

TOSHKENT-2025

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar. V Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami. 1-jild, 5-son (iyul, 2025-yil). – 107 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda C-5669862 son bilan rasman davlat ro'yaxatidan o'tkazilgan.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.uz>

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2025-yil, 22-iyul

Mas'ul muharrir:

Isanova Feruza Tulqinovna

Annotatsiya

Mazkur to'plamda "Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar" mavzusidagi V Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari jamlangan. Nashrda respublikaning turli oliy ta'lim muassasalari, ilmiy markazlari va amaliyotchi mutaxassislari tomonidan tayyorlangan maqolalar o'rin olgan bo'lib, ular ijtimoiy-gumanitar, tabiiy, texnik va yuridik fanlarning dolzarb muammolari va ularning innovatsion yechimlariga bag'ishlangan.

Ushbu nashr ilmiy izlanuvchilar, oliy ta'lim o'qituvchilari, doktorantlar va soha mutaxassislari uchun foydali qo'llanma bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ilmiy-amaliy konferensiya, innovatsion yondashuv, zamonaviy fan, fanlararo integratsiya, ilmiy-tadqiqot, nazariya va amaliyot, ilmiy hamkorlik.

Barcha huquqlar himoyalangan.

© Scienceproblems team, 2025-yil

© Mualliflar jamoasi, 2025-yil

MUNDARIJA

FIZIKA-MATEMATIKA FANLARI

Muxsinova Musallamxon

TABIY FANLARDA HAYOTIY MUAMMOLAR YECHIMI

(FIZIKA VA MATEMATIKA ASOSIDA) 5-7

TEXNIKA FANLARI

Baxriddinov Nodirbek

RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA INNOVATSION FAOLIYATNI DAVLAT TOMONIDAN

QO'LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMLARI: AQSh VA YeVROPA TAJRIBASI 8-11

TARIX FANLARI

To'uchiyeva Dilnoza

ZOMIN TUMANINING IQTISODIY TARIXI XUSUSIDA (2013-2024 YILLAR) 12-19

Норов Шухрат

ИСТОРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ФОРМИРОВАНИЕ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ СРЕДИ

МОЛОДЕЖИ 20-25

Bazarbayeva Nilufar

O'ZBEK MILLIY HUNARMANDCHILIGI TARIXI XUSUSIDA 26-29

IQTISODIYOT FANLARI

Qo'chqarov Baxtiyor

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA AYLANMA MABLAG'LARDAN FOYDALANISHNI

TAKOMILLASHTIRISH ORQALI IQTISODIY FAOLLIKNI TA'MINLASH YO'LLARI 30-34

Кайыбеков Парахат

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УПРАВЛЕНИЯ АВТОМОБИЛЬНЫМИ ТРАНСПОРТНЫМИ

УСЛУГАМИ В УЗБЕКИСТАНЕ 35-41

Ibragimov Jakhongir

SANOAT KORXONALARIDA YASHIL INNOVATSIYALARNI JORIY QILISHGA EKSTERMAL IQLIM

O'ZGARISHLARI TA'SIRINI BAHOLASH 42-45

FALSAFA FANLARI

Mamadiyarova Malika

GLOBAL O'ZGARISHLAR SHAROITIDA OILAVIY QADRIYATLAR TRASFORMATSIYASI 46-48

Ro'ziyev Maqsud

ABULHASAN BAXMANYOR MA'NAVIY MEROSIDA TA'LIM VA TARBIYA MASALALARI 49-52

FILOLOGIYA FANLARI

Tursinbaev Ilham

BOLALAR POEMALARIGA OID TADQIQOTLAR TAHLILI 53-57

Pulatjonova Muxtasar

HOW DO UZBEK LEARNERS USE DISCOURSE MARKERS IN ENGLISH SPEAKING: A LEARNER

CORPUS ANALYSIS 58-60

Abdulxayeva Nodirabegim

TRANSLATION OF REALIA IN SIMULTANEOUS INTERPRETATION 61-63

Absalomova Feruza

KOREYS TILI O'RGATISHDA O'QUVCHI MOTIVATSIYASIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR:
IJTIMOIY-PSIXOLOGIK VA MADANIY KONTEKST 64-68

GEOGRAFIYA FANLARI

Nazirov Mirjalol

FARG'ONA VILOYATIDAGI MIGRATSION JARAYONLARNING RETROSPEKTIV TAHLILI VA
HUDUDIIY DEMOGRAFIK JARAYONLARGA TA'SIRI 69-71

YURIDIK FANLARI

Tog'onova Jemala

MEDIATSIYADA ADVAKATNING RO'LI 72-76

Shomurodov Sanjar

SUN'IY INTELLEKT MAHSULOTLARINI MUHOFAZA QILISHDA HUQUQIY MUVOFIQLIK
MASALASIDA YAGONA XALQARO KONVENSIYA ZARURATI 77-80

Qilichev Nosirbek

SPORT TAVAKKALCHILIGI – QILMISHNING JINOIYLIGINI ISTISNO QILUVCHI HOLAT
SIFATIDA 81-84

Xolmo'minova Barchinoy

DAVLAT PENSIYALARINING TURLARI VA ULARNI TAYINLASHNING O'ZIGA XOS
XUSUSIYATLARI 85-90

PEDAGOGIKA FANLARI

Таджибаева Альбина

РЕФЛЕКСИВНАЯ ПРАКТИКА В ОБУЧЕНИИ: ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ И СТРАТЕГИИ
ФОРМИРОВАНИЯ ТРАСК..... 91-96

Собирова Гулибарно

ИНТЕРАКТИВНЫЕ МЕТОДИКИ РАЗВИТИЯ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ НА УРОКАХ
РУССКОГО ЯЗЫКА В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ СРЕДЫ..... 97-101

TIBBIYOT FANLARI

Numonjonov Asrorjon, Mansurova Nargiza

ICHKI MUHIT REZONANSINING MIGREN TRIGGERLARIGA TA'SIRI: TIZIMLI VA ICHAK
FAKTORLARINING INTEGRATSIYASI 102-104

PSIXOLOGIYA FANLARI

Kurbonov Munis

KASBIY IDENTIFIKATSIYA JARAYONINI TAKOMILLASHTIRISH..... 105-107

TEXNIKA FANLARI

RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA INNOVATSION FAOLIYATNI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMLARI: AQSH VA YEVROPA TAJRIBASI

Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich

Iqtisodiyot fakulteti, i.f.f.d (PhD), kafedra dotsenti

Namangan davlat texnika universiteti

E-mail: nbahriddinov@lincolnucsf.edu

Tel: + 998905547147

ORCID: 0000-0002-3765-5778

Annotatsiya. Maqolada rivojlangan mamlakatlar iqtisodiyotining innovatsion sektorida innovatsion faoliyatni davlat tomonidan rag'batlantirish xususiyatlari ko'rib chiqilgan. Qonunchilik bazasi va davlat dasturlarini ishlab chiqish, moliyaviy qo'llab-quvvatlash, imtiyozli shartlar berish va innovatsion tashkilotlarni boshqa qo'llab-quvvatlash sohalarida innovatsion faoliyatni davlat tomonidan tartibga solish vositalarining tasnifi keltirilgan.

Kalit so'zlar: innovatsiya, rag'batlantirish, investitsiya, davlat granatli, moliyalashtirish, korxonalar, dasturlar, mexanizmlar, texnopolislar, texnoparklar, innovatsion markazlar, innovatsion biznes-inkubatorlar.

MECHANISMS OF STATE SUPPORT OF INNOVATION ACTIVITY IN DEVELOPED COUNTRIES: THE EXPERIENCE OF THE USA AND EUROPE

Bakriddinov Nodirbek Zamirdinovich

Faculty of Economics, PhD, Associate Professor

Namangan State Technical University

Annotation. The article examines the features of state stimulation of innovative activity in the innovative sector of the economy of developed countries. A classification of means of state regulation of innovative activity in the areas of development of the legislative framework and state programs, financial support, granting preferential conditions and other support for innovative organizations is presented.

Key words: innovation, incentives, investment, state aid, financing, enterprises, programs, mechanisms, technopolises, technoparks, innovation centers, innovative business incubators.

DOI: <https://doi.org/10.47390/Ydif-Res5/No-02>

Har qanday davlatning ilmiy-texnik rivojlanishining eng muhim sharti innovatsion bozorni davlat tomonidan rag'batlantirishdir. Jahon hamjamiyatiga kiruvchi mamlakatlarda ilmiy-texnikaviy va innovatsion siyosatni tartibga solish mexanizmi har xil, chunki turli mamlakatlarda davlat va bozor funksiyalarining nisbati bir xil emas, fanni boshqarishning tashkiliy tuzilmalari turlichadir. Biroq rivojlangan mamlakatlarda ishlab chiqarishning rivojlanish qonuniyatlari bir xil va innovatsion faoliyatga yondashuvlar bir xil.

Davlatning ta'siri ham amalga oshirish imkoniyatlarini kengaytirishi, innovatsiyalarni muvofiqlashtirishi va aksincha, maqsadlarga erishishni qiyinlashtirishi mumkin. Davlat boshqaruvi organi innovatsion mahsulotni yaratish jarayonida innovatsion tashkilotlarning iqtisodiy xatti-harakatlarini o'zgartirishga imkon beruvchi muayyan ta'sir choralari tanlaydi.

Davlatning innovatsion siyosatining maqsadi shaxsiy va ijtimoiy ehtiyojlarni qondiradigan innovatsiyalarni yaratish va iste'mol qilishdir. Xususan, bu ishlab chiqarishning

texnologik darajasini va mahsulot va xizmatlarning raqobatbardoshligini oshirish, innovatsion mahsulotlarning ichki va tashqi bozorlarga chiqishini ta'minlash, innovatsion muhitni shakllantirish uchun iqtisodiy, huquqiy va tashkiliy shart-sharoitlar yaratish, investitsiya resurslarini jalb etishdir. Turli manbalardan, jumladan, xorijiy investitsiyalar, kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash. Ilmiy-texnikaviy va innovatsion faoliyat natijalarini uzoq muddatli prognozlash zarurati davlatning innovatsion faoliyatda faol ishtirok etishining sabablaridan biridir.

Turli mamlakatlar yalpi milliy mahsulotda ilmiy-tadqiqot va ishlanmalarga sarflangan xarajatlarning ulushlari har xil. Bu yerda yetakchi Shveysariya, keyingi o'rinlarda Germaniya, Yaponiya, Shvetsiya, Janubiy Koreya va AQSh. Yuqori texnologiyali mamlakatlarning ikkinchi guruhiga Buyuk Britaniya, Fransiya, Niderlandiya, Italiya va boshqa bir qator Yevropa davlatlari kiradi [1].

Innovatsion faoliyat sohasida davlatning ta'sir qilish usullarini ma'muriy va iqtisodiy usullarga bo'lish mumkin. Innovatsion siyosatni amalga oshirishning ma'muriy usullari qonunchilik asosiga asoslanadi. Davlatning innovatsion faoliyatga ma'muriy aralashuvi iqtisodiy rivojlanishning innovatsion yo'lini ta'minlash zarurati bilan bog'liq bo'lib, xo'jalik yurituvchi subyektlarga yangilik monopoliyasini saqlab qolish imkonini beradi. Biroq, davlat rag'batlantirishning eng samarali usullari tovar ishlab chiqarishning motivatsion omillarini hisobga olishga asoslangan va iqtisodiy dastaklar va tartibga soluvchilardan foydalanishda ma'muriy usullardan farq qiluvchi iqtisodiy hisoblanadi.

Innovatsion sohadagi davlat organlarining asosiy funksiyalari innovatsion faoliyatni muvofiqlashtirish, innovatsiyalar uchun mablag'larni to'plash, innovatsiyalarni rag'batlantirish, raqobat, innovatsion risklarni sug'urtalash, innovatsion jarayonlarning huquqiy asoslarini yaratish (shu jumladan, innovatsiyalar tizimini yaratish), innovatorlarning mualliflik huquqlarini himoya qilish va intellektual mulkni himoya qilish), innovatsion faoliyatni kadrlar bilan ta'minlash, innovatsion infratuzilmani shakllantirish, innovatsion jarayonlarni mintaqaviy tartibga solish, innovatsion jarayonlarning xalqaro jihatlarini tartibga solish.

Davlat innovatsion siyosatining quyidagi yo'nalishlarda amalga oshirilayotgan chora-tadbirlarini ko'rib chiqish taklif etiladi:

- qonunchilik bazasi va davlat dasturlarini ishlab chiqish;
- moliyaviy qo'llab-quvvatlash;
- innovatsion tashkilotlarni imtiyozli shartlar bilan ta'minlash;
- boshqa turdagi qo'llab-quvvatlashlar [2–5].

Korxonalarining innovatsion faoliyatini tashkiliy-me'yoriy va davlat moliyaviy-resurs qo'llab-quvvatlash bo'yicha kompleks chora-tadbirlarni amalga oshirish davlat tomonidan tartibga solishning asosiy vazifalaridan biridir. AQSh va Yevropa Ittifoqi mamlakatlarida innovatsion korxonalarni tashkiliy va me'yoriy qo'llab-quvvatlash sohasida innovatsiyalarni davlat tomonidan rag'batlantirish vositalari 1- jadvalda keltirilgan.

Qonunchilik bazasini va davlat dasturlarini ishlab chiqish sohasida innovatsion faoliyatni davlat tomonidan rag'batlantirish vositalari

1-jadval

Innovatsion faoliyatni davlat tomonidan rag'batlantirish	Mamlakatlar
--	-------------

vositalari	
Texnoparklar, sanoat va innovatsion klasterlarni yaratish va rivojlantirishga ko'maklashish bo'yicha dasturlar va qonunlarni ishlab chiqish, innovatsion strategiyalarni ishlab chiqishga ko'maklashish, shu jumladan innovatsion klasterlar, ilmiy va ilmiy-tadqiqot parklarini qo'llab-quvvatlash.	AQSh, Avstriya, Bolgariya, Buyuk Britaniya, Vengriya, Federativ Respublikasi Germaniya, Daniya, Ispaniya, Litva Respublikasi, Niderlandiya, Norvegiya, Polsha, Serbiya Respublikasi, Slovakiya Respublikasi, Finlyandiya, Fransiya, Chexiya, Shveysariya, Shvetsiya
Bir qator innovatsion markazlarni tashkil etish va qisman moliyalashtirish orqali ilmiy tadqiqotlarni rivojlantirish va ularni tijoratlashtirishni qo'llab-quvvatlash dasturlarini ishlab chiqish.	
Turli sohalardagi loyihalarni birlashtirgan klasterning institutsional tuzilmalarini yaratish imkonini beruvchi yagona boshqaruv tizimini tashkil etish.	
Yagona monopoliyaga qarshi qonunni ishlab chiqish	
Innovatsion tizim va me'yoriy-huquqiy bazani takomillashtirish, kichik va o'rta biznesni rivojlantirishni rag'batlantirish	
Biznes-inkubatorlar, biznes-zonalar, universitetlar shaharchalari, texnopolislar, agropolislar, xalqaro klasterlar tashkil etishga ko'maklashuvchi dastur va qonunlarni ishlab chiqish.	AQSh, Avstriya, Bolgariya, Buyuk Britaniya, Vengriya, Federativ Respublikasi Germaniya, Daniya, Ispaniya, Niderlandiya, Norvegiya, Finlyandiya, Fransiya, Shveysariya, Shvetsiya
Innovatsiyalar sohasida davlat boshqaruvi tuzilmasini, shu jumladan moliya institutlari, akademik va xususiy ilmiy muassasalar, yirik transmilliy korporatsiyalar, sanoat parklari, biznes zonalar va klasterlarni shakllantirish, ular o'z faoliyatida qonunchilik bazasi talablarini rag'batlantirishga qaratilgan. va innovatsiyalarni rivojlantirish	
Innovatorlarga biznes xizmatlarini ko'rsatuvchi innovatsiyalarni tarqatish markazlari va konsalting markazlari tarmog'ini yaratish	
Davlat organlari tomonidan mamlakatimizda va xorijda innovatsion jarayonlar monitoringi va prognozini amalga oshirish, keng joriy etish uchun eng samarali ilg'or texnologiyalarni izlash, innovatsion loyihalarni ekspertizadan o'tkazish;	

Rivojlangan mamlakatlarda innovatsion infratuzilmani rivojlantirishni rag'batlantirishga katta e'tibor berilmoqda. Ayniqsa, asosiy qismi davlat tomonidan moliyalashtiriladigan texnopolislar, texnoparklar, innovatsion markazlar, innovatsion biznes-inkubatorlar kabi infratuzilma elementlaridan keng foydalanilmoqda.

Innovatsion jarayonga jalb qilingan resurslar hajmining ortishi va innovatsion faoliyatning rivojlanishi ham xususiy, ham davlat subyektlari (universitetlar, davlat laboratoriyalari, tashkilotlar va boshqalar) o'rtasidagi hamkorlik zarurligini belgilaydi.

Davlat bozorni tartibga solishdan tashqari, ishlab chiqaruvchilar o'rtasidagi raqobatni ham boshlaydi. Bozorning o'zini o'zi boshqarishi yuqori darajadagi xavf va yuqori xarajatlar bilan bog'liq bo'lgan istiqbolli tadqiqot va ishlanmalarni amalga oshirishni ta'minlay olmaydi. Shu munosabat bilan davlatning vazifasi kichik innovatsion biznesni qo'llab-quvvatlash tizimini shakllantirish bo'lib, u axborot bilan ta'minlash, o'qitish va marketing ishlanmalarini o'z ichiga oladi.

Innovatsiyalarni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash tizimining bir xil darajada muhim tarkibiy qismi moliyalashtirishdir. Innovatsion sohani moliyalashtirishning quyidagi asosiy manbalarini ajratib ko'rsatish mumkin: davlat (byudjet) mablag'lari, byudjetdan tashqari jamg'armalar, korxona va tashkilotlarning o'z mablag'lari, kredit resurslari, oliy o'quv yurtlari mablag'lari, notijorat tashkilotlari mablag'lari, xorijiy kapital, aholining shaxsiy jamg'armalari. Grant mablag'lari fanni moliyalashtirishning yangi yo'nalishlaridan biridir.

Mablag'lar korxonalarga innovatsiyalarning turli bosqichlarida, ayniqsa uning natijalarining yuqori noaniqligi va ularga investitsiyalar rentabelligini baholashning murakkabligi sababli birinchi bosqichlarda berilishi mumkin. Innovatsiyalarni moliyalashtirish, kreditlash, lizing, fond operatsiyalari, rejalashtirish va dasturlash, shuningdek, davlat tadbirkorligi va davlat buyurtmalari shaklida taqdim etilishi mumkin.

Demak, rivojlangan davlatlarning xususan, AQSh va Yevropa Ittifoqi mamlakatlarning innovatsion sohani moliyaviy qo'llab-quvvatlash bo'yicha amalga oshirayotgan tajribasini mamlakatimizda qo'llanilishi shu sohani rivojlanishiga ulkan hissa qo'shdi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Государственное регулирование инновационной деятельности: офиц. сайт. URL: <http://know.su/link 3568 1.html>.
2. Роль государства в стимулировании рынка инноваций: офиц. Сайт. URL: http://otherreferats.allbest.ru/economy/00087590_0.html.
3. Зарубежный опыт государственного регулирования инновационной деятельности. URL: <http://www.e-college.ru/xbooks/xbook166/book/index>.
4. Обзор инновационных кластеров в иностранных государствах. URL: <http://www.subcontract.ru/Docum/>.
5. Обзор международного опыта инновационного развития. URL: <http://www.nanotechnology.ru/node/12>.
6. N.Baxriddinov. Xo'jalik yurituvchi korxonalarni innovatsion faoliyatni moliyaviy rag'batlantirishda xorij tajribasining o'rni. // "IQTISODIY TARAQQIYOT VA TAHLIL" ilmiy elektron jurnali, IV-son, Aprel 2025.

**YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN
INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR**
V RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI MATERIALLARI
2025-yil, 22-iyul

Mas'ul muharrir: *F.T.Isanova*
Texnik muharrir: *N.Bahodirova*
Diszayner: *I.Abdihakimov*

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar. V Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami.
1-jild, 5-son (iyul, 2025-yil). – 107 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda C-5669862 son bilan rasman davlat ro'yaxatidan o'tkazilgan.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.uz>

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2025-yil, 22-iyul

Barcha huquqlar himoyalangan.
© Science problems team, 2025-yil.
© Mualliflar jamoasi, 2025-yil.